कक्षा पाँचमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरूको निरन्तर मूल्याङ्नको अध्ययन विश्लेषण

त्रिभुवन विश्वविद्यालय शिक्षाशास्त्र सङ्काय नेपाली भाषाशिक्षा शिक्षण

विभाग, स्नातकोत्तर तह (एम.एड.) दोस्रो वर्षको

नेपा.शि.५९८ को प्रयोजनार्थ

तयार पारिएको

शोधपत्र

शोधकर्ता

अंगुराकुमारी ओझा

क्याम्पस रोल नं.: ३८१/२०६६

परीक्षा क्रमाङ्क : २१४०३०१

त्रि.वि.दर्ता नं. : ९-१-२१४-१२५-२००२

नेपाली भाषा शिक्षा विभाग

सुकुना बहुमुखी क्याम्पस

इन्द्रपुर, मोरङ

शोधनिर्देशकको स्वीकृतिपत्र

त्रिभुवन विश्वविद्यालय, शिक्षाशास्त्र सङ्काय अन्तर्गत नेपाली भाषा शिक्षा विभाग स्नातकोत्तर तह दोस्रो वर्षको नेपा.शि. ५९८ पाठ्यांशको प्रयोजनार्थ प्रस्तुत **“कक्षा पाँचमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरूको निरन्तर मूल्याङ्कनको अध्ययन विश्लेषण”** शीर्षकको शोधपत्र शोधार्थी अंगुराकुमारी ओझाले मेरो निर्देशनमा तयार पार्नुभएको हो । कडा मिहिनेत र लगनशीलताका साथ तयार पारिएको यस शोधकार्यप्रति म सन्तुष्ट रहेको छु । अतः यस शोधपत्रलाई आवश्यक मूल्याङ्कनका लागि विभाग समक्ष सिफारिस गर्दछु ।

मितिः २०६८ भाद्र

शोधनिर्देशक

प्रेमप्रसाद भट्टराई

कृतज्ञता ज्ञापन

त्रिभुवन विश्वविद्यालय शिक्षाशास्त्र सङ्कायअन्तर्गत सुकुना वहुमुखी क्याम्पस नेपाली भाषा शिक्षण विभाग, स्नातकोत्तर तह (एम.एड) द्वितीय वर्षको आठौँपत्र नेपा.शि.५९८ पाठ्यांशका प्रयोजनार्थ प्रस्तुत कक्षा पाँचका विद्यार्थीहरूको निरन्तर मूल्याङ्कनको अध्ययन-विश्लेषण शीर्षकको शोधपत्रमा विद्यार्थी फेल हुने, कक्षा छोड्ने, कक्षा दोहोऱ्याउने दरलाई कसरी न्यून गर्न सकिन्छ र निरन्तर विद्यार्थी मूल्याङ्कनबाट विद्यार्थीहरूको सिकाइमा के कस्तो प्रगति हुन्छ भन्ने कुरामा अध्ययन गर्ने मोह बढेकाले यस अनुसन्धान कार्यलाई यसमा केन्द्रित गरेकी छु ।

यो शोध पत्र तयार पार्ने क्रममा आफ्नो व्यस्तताको वावजुद पनि मलाई आद्योपान्त सहयोग, अमूल्य सुझाव एवं कुशल निर्देशन दिनुहुने आदरणीय गुरु प्रेमप्रसाद भट्टराईज्यूप्रति श्रद्धाभाव व्यक्त गर्दछु । त्यसैगरी शोधपत्रको लेखनका क्रममा सुझाव तथा सल्लाह प्रदान गर्नुहुने नेपाली विभागका गुरूहरूप्रति कृतज्ञता ज्ञापन गर्दछु ।

प्रस्तुत शोधपत्रको अध्ययनमा सामग्री सङ्कलन गर्ने क्रममा सहयोग गर्ने सुनसरी जिल्ला इटहरी न.पा. बार्ड नं. ३ स्थित श्री सरस्वती मा.वि.का प्र.अ. श्री लेखनाथ भट्टराईज्यू तथा विद्यालय परिवारप्रति आभार प्रकट गर्दछु । यसै गरी मलाई कखरा अवस्थादेखि पढ्न, लेख्न प्रोत्साहन दिँदै यस तहसम्म ल्याउन सहयोग गर्ने मेरा बुबा आमाप्रति श्रद्धाभाव टक्रयाउँछु ।

शोध लेखनको क्रममा सदैव हौसला दिँदै घरायसी वातावरण मिलाई सहयोग गर्नुहुने मेरा श्रीमान् अच्युत सुवेदी तथा सम्पूर्ण परिवारको सहयोग मेरा लागि अविस्मरणीय छ । अध्ययन कार्य पूरा गराउन आवश्यक सल्लाह तथा सुझाव दिनुहुने मेरा अनन्य मित्रहरूप्रति म आभारी छु ।

नियमित रूपमा विद्यालयमा उपस्थित भई मेरो शोधकार्यलाई सफल पार्न सहयोग पुऱ्याउनु हुने श्री सरस्वती मा.वि.का कक्षा पाँचका विद्यार्थीहरूप्रति आभारी छु । त्यसैगरी यस शोधपत्रको पाण्डुलिपिलाई शुद्धसँग कम्प्युटर टाइप गरी यस रूपमा ल्याउन सहयोग गर्नुहुने होराइजन कम्प्युटर सेन्टर खोर्सानेका श्री अश्विनप्रसाद उप्रेतीलाई पनि हार्दिक धन्यवाद दिन चाहान्छु ।

अंगुराकुमारी ओझा

शोधसार

शोधकर्ता : अंगुराकुमारी ओझा

शोध निर्देशक : प्रेमप्रसाद भट्टराई

शोध शीर्षक : कक्षा पाँचमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरूको निरन्तर मूल्याङ्कनको अध्ययन विश्लेषण

त्रिभुवन विश्वविद्यालय शिक्षा शास्त्र नेपाली भाषा शिक्षण विभागअन्तर्गत एम.एड.दो.ब.नेपा.शि. ५९८ पाठ्याशको प्रयोजनार्थ प्रस्तुत गरिएको शोधपत्रको शीर्षक "कक्षा पाँचमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरूको निरन्तर मूल्याङ्कनको अध्ययन-विश्लेषण" रहेको छ । यसमा प्रयोगात्मक विधि अवलम्बन गरिएको छ । शोध निर्देशक प्रेमप्रसाद भट्टराई तथा शोधार्थी अंगुराकुमारी ओझा रहेको यस शोधपत्रको उद्देश्य निरन्तर मूल्याङ्कन परिपाटी अवलम्बन गर्दा विद्यार्थीको भाषा सिकाइको क्रम कसरी अगाडि बढ्छ भन्ने कुरा पत्ता लगाउनु हो । यस कार्यको उद्देश्य पूरा गर्नका लागि कक्षा ५का २८ जना विद्यार्थीहरूलाई ६ हप्तासम्म प्रत्यक्ष रूपमा शिक्षण गरी, कक्षाकार्य, गृहकार्य, अवलोकन, आवधिक परीक्षा आदिको माध्यमबाट उनीहरूमा आएको सिकाइ प्रगतिको विवरण प्रस्तुत गरिएको छ ।

सात अध्यायमा विभाजित प्रस्तुत शोधपत्रमा :

पहिलो अध्यायमा : शोध प्रस्ताव

दोस्रो अध्यायमा : अध्ययन विधि

तेस्रो अध्यायमा : निरन्तर विद्यार्थी मूल्याङ्कनको सैद्धान्तिक पृष्ठभूमि

चौथो अध्यायमा : भाषिक मूल्याङ्कनको सैद्धान्तिक पृष्ठभूमि

पाँचौं अध्यायमा : निरन्तर विद्यार्थी मूल्याङ्कनको व्याख्या र विश्लेषण

छैटौं अध्यायमा : पूर्वपरीक्षण र उत्तरपरीक्षणबीचको तुलना

सातौं अध्यायमा : निष्कर्ष तथा सुझाव

यस शोधपत्रको क्रममा लिइएका स्रोत सामग्री परिशिष्ट तथा सन्दर्भग्रन्थसूचीले यसलाई अझ विश्वसनीयता र वैधता प्रदान गरेको छ ।

विषय सूची

शीर्षक पेज नं.

अध्याय : एक

शोध परिचय

१.१	शोधशीर्षक	१
१.२	शोधप्रयोजन	१
१.३	समस्याकथन	१
१.४	अध्ययनको उद्देश्य	२
१.५	पूर्वकार्यको समीक्षा	२
१.६	अध्ययनको महत्त्व /अध्ययनको औचित्य	६
१.७	अध्ययनको सीमाङ्कन	८
१.८	शोधविधि वा अनुसन्धान विधि	८
१.९	शोध अध्ययनको रूपरेखा_	९

अध्याय : दुई

अध्ययन विधि

२.१	जनसङ्ख्या तथा प्रतिनिधि नमुना छनोट	१०
२.२	सामग्री निर्माण	१०
	२.२.१ आधार सामग्री	१०
	२.२.२ गौण सामग्री	११
२.३	तथ्याङ्क विश्लेषण	११

२.४ निष्कर्ष ११

अध्याय : तीन

निरन्तर विद्यार्थी मूल्याङ्कनको सैद्धान्तिक पृष्ठभूमि

३.१ परिचय १३

३.२ निरन्तर विद्यार्थी मूल्याङ्कनका विशेषताहरू १४

३.३ निरन्तर विद्यार्थी मूल्याङ्कनको उद्देश्य र कार्य १५

३.४ अध्ययनका आधार १६

३.४.१ आन्तरिक आधार १६

३.४.२ बाह्य आधार १६

३.५ निष्कर्ष १६

अध्याय : चार

भाषिक मूल्याङ्कनको सैद्धान्तिक पृष्ठभूमि

४.१ परिचय १८

४.१.१ प्राथमिक तहमा कक्षा ५ का विद्यार्थीहरूको भाषिक मूल्याङ्कन १९

४.२ भाषिक मूल्याङ्कनका सिद्धान्तहरू २१

४.२.१ पाठ्यक्रम विश्लेषित मूल्याङ्कनीय उद्देश्यको निर्धारण २१

४.२.२ प्रयोजनपरक मूल्याङ्कनीय वस्तुको छनौट २१

४.२.३ भाषिक सीपको समग्रतामा आधारित भाषातत्त्वको मूल्याङ्कन २२

४.२.४ एकयुक्तिबाट एक पक्षको मूल्याङ्कन २२

४.२.५ मूल्याङ्कनीय वस्तु र मूल्याङ्कन युक्तिको सहसम्बन्ध २३

४.२.६पूर्व नियोजित मूल्याङ्कन प्रविधिको परिपालन २३

४.३ भाषिक मूल्याङ्कनका प्रकारहरू २३

४.३.१ औपचारिक र सामयिक मूल्याङ्कन २३

४.३.२ निरन्तर र औपचारिक मूल्याङ्कन २४

४.३.३. विषयगत र वस्तुगत मूल्याङ्कन २४

४.३.४ एकलवद्ध र समग्रवद्ध मूल्याङ्कन २४

४.३.५ उपलब्धि र दक्षतापरक मूल्याङ्कन २४
४.३.६ अभिक्षमता र निदानात्मक मूल्याङ्कन २४
४.३.७ प्रवेश मूल्याङ्कन र स्थान निर्धारण मूल्याङ्कन २५
४.४ भाषिक मूल्याङ्कनका साधनहरू २५
४.४.१ मौखिक जाँच २५
४.४.२ लिखित जाँच २५
४.४.३ अवलोकन २५
४.५ निष्कर्ष २६

अध्याय : पाँच

निरन्तर विद्यार्थी मूल्याङ्कनको व्याख्या र विश्लेषण

५.१ पृष्ठभूमि २८
५.२ पूर्व परीक्षण २८
५.३ आवधिक परीक्षा ३०
५.३.१ पहिलो आवधिक परीक्षा ३१
५.३.२ दोस्रो आवधिक परीक्षा ३२
५.३.३ तेस्रो आवधिक परीक्षा ३४
५.३.४ चौथो आवधिक परीक्षा ३६
५.४ तालिकीकरण ३९
५.५ निष्कर्ष: ३९

अध्याय : छ

पूर्वपरीक्षण र उत्तरपरीक्षणबीचको तुलना

६.१ उत्तरपरीक्षण ४१
६.२ उत्तरपरीक्षण र पूर्वपरीक्षणबीचको तुलना ४३
६.२.१ कक्षाकार्य र गृहकार्य बीचको तुलना ४३
६.२.२ लिखित र मौखिक परीक्षाको तुलना ४५
६.२.३ उच्च प्रगतिस्तर हुने र न्यून प्रगतिस्तर हुने बीचको तुलना ४८

६.३ निष्कर्ष ४९

अध्याय : सात

निष्कर्ष तथा सुझाव

७.१ पृष्ठभूमि ५१
७.२ निष्कर्ष ५१
७.३ सुझाव ५३